

Høgskulen
på Vestlandet

Forvaltning av sensitive forskningsdata

Internrevisjon 1-26 ved HVL

Ragnhild Margit Arnesen, internrevisor
Juni 2026

Formålet med revisjonen

- Undersøke om HVL's prosesser, rutiner, risikostyring og internkontroll i tilstrekkelig grad sikrer at sensitive forskningsdata* forvaltes i tråd med regelverk og interne retningslinjer
- Vurdere HVL's oppfølging av Riksrevisjonens rapporter og egen ROS-analyse angående tematikken sensitive forskningsdata

* Sensitive forskningsdata – forskningsdata, inkludert data i studentoppgaver, som omfatter særlige kategorier personopplysninger eller annen konfidensiell informasjon, der uautorisert tilgang kan medføre betydelig skade for enkeltpersoner, virksomheter eller samfunn.

«Sensitiv informasjon på avveie» er HVL'S høyest vurderte risiko (ROS 2024)

Metode

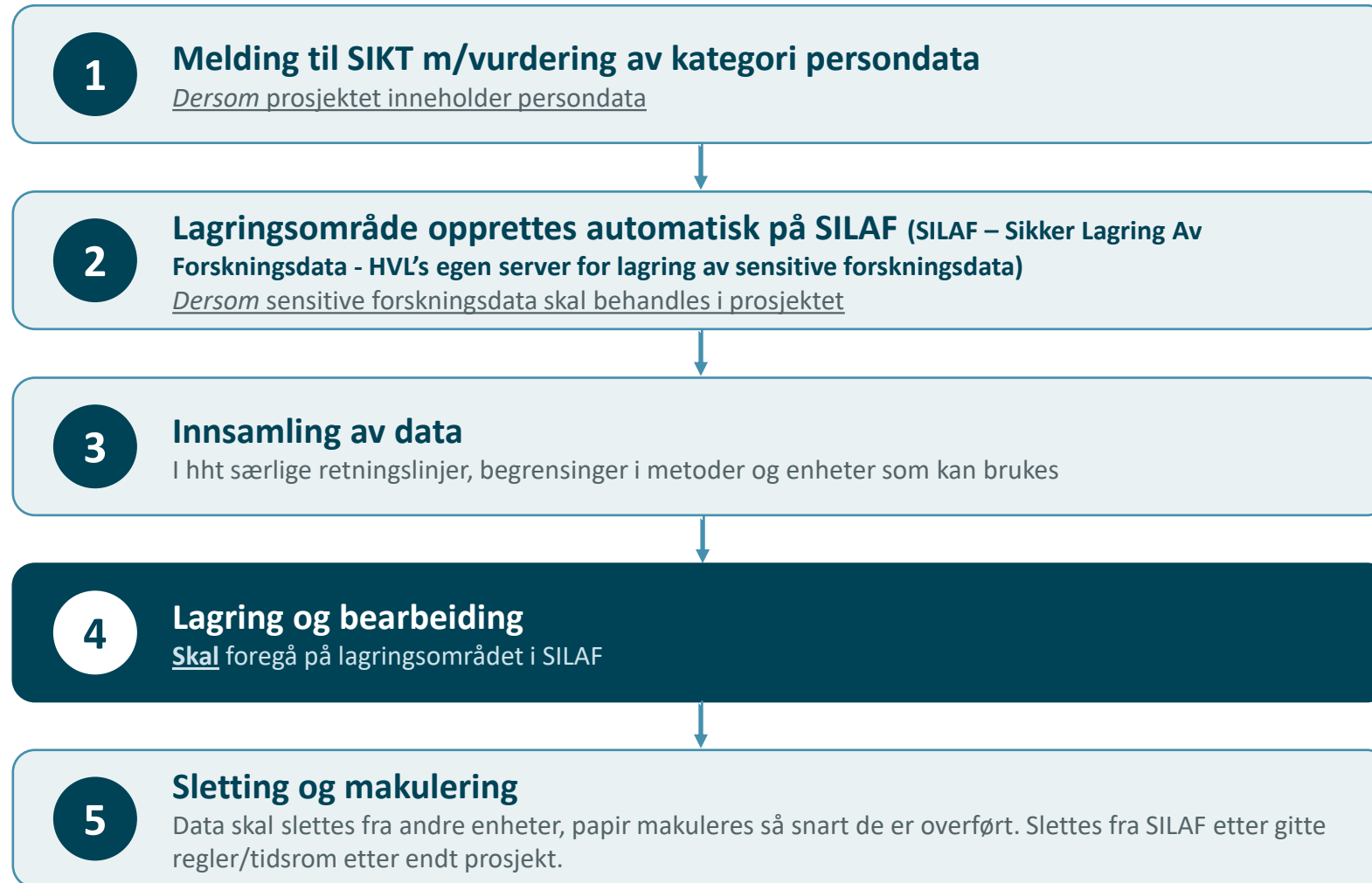
- Gjennomgang av styrende dokumenter
- Intervjuer med ansvarlige ledere og personell med operativt ansvar
- Intervjuer med forskere, veiledere, studenter og SILAF* forvaltning
- Gjennomgang av dokumentasjon og lagringsrutiner i utvalgte forskningsprosjekter og studentoppgaver
- Spørreundersøkelse til 1168 masterstudenter om praksis og holdninger til håndtering av sensitive data

Omfang

- Administrative fellestjenester og alle tre fakulteter

* SILAF – Sikker Lagring av Forskningsdata – HVL's dataserver for lagring og behandling av sensitive forskningsdata

Forenklet framstilling av krav til behandling av sensitive forskningsdata ved HVL

Hva fungerer godt

- **Rammeverk og ansvarslinjer** – ansvarsfordelingen fremstår gjennomgående som godt definert
- **Støtteapparat** – støttefunksjoner, veiledningstilbud og styrende dokumenter legger til rette for forsvarlig håndtering
- **Bevissthet i forskningsmiljøene** – forskere har et reflektert forhold til hvor sårbarheter kan oppstå, og risikovurderinger er en etablert del av ordinære forskningsprosjekter
- **SILAF som sikker løsning** – dekker sannsynligvis nødvendige sikkerhetskrav og har hatt en positiv utvikling de senere årene
- **Oppfølging av forskningsetikk** – arbeid er igangsatt etter Riksrevisjonens rapport om forskningsetikk (2022), med tydelige fremskritt

Tydelige svakheter knyttet til

- › Lagring av sensitive data i studentoppgaver
- › Internkontroll og avvikshåndtering
- › Risikovurderinger og kompetanse
- › SILAF – funksjonalitet og forvaltning
- › Oppfølging av Riksrevisjonens rapporter og egen ROS analyse

Hva som ble avdekket

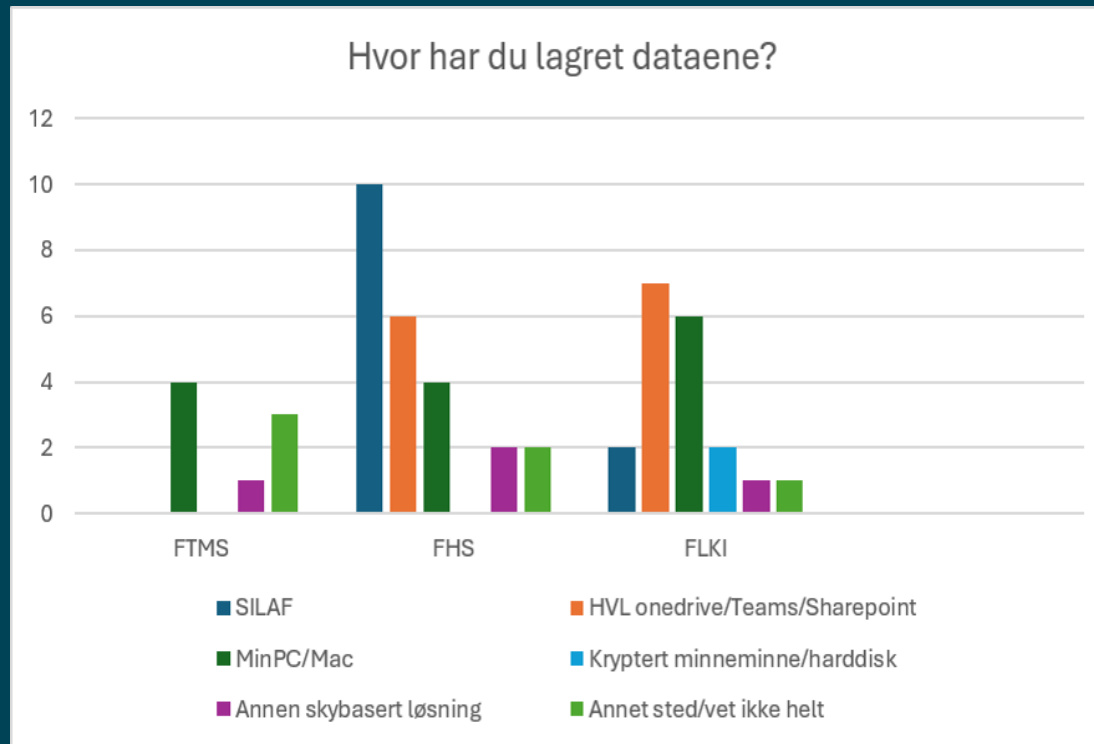
Studentoppgaver – de mest alvorlige svakhetene

- Sensitive data lagres *ofte* utenfor godkjente løsninger
- Stort omfang av avvik fra gjeldende retningslinjer, noe som innebærer brudd på regelverk, avtaler inngått og løfter gitt til de registrerte* og samarbeidspartnere i forskning
- Risikovurderinger gjennomføres i liten grad – risiko vurderes kun indirekte gjennom metodevalg og etiske diskusjoner
- Uklare ansvarsforhold i praksis og manglende internkontroll knyttet til oppfølging av lagring, meldinger til Sikt og håndtering av avvik
- Studentene selv mener det er svært viktig å følge reglene. Hovedutfordringen ser derfor ut til å være manglende praktisk kunnskap, utilstrekkelig opplæring og oppfølging, hos både studenter og veiledere
- Spørreundersøkelsen blant masterstudenter understøtter dette bildet

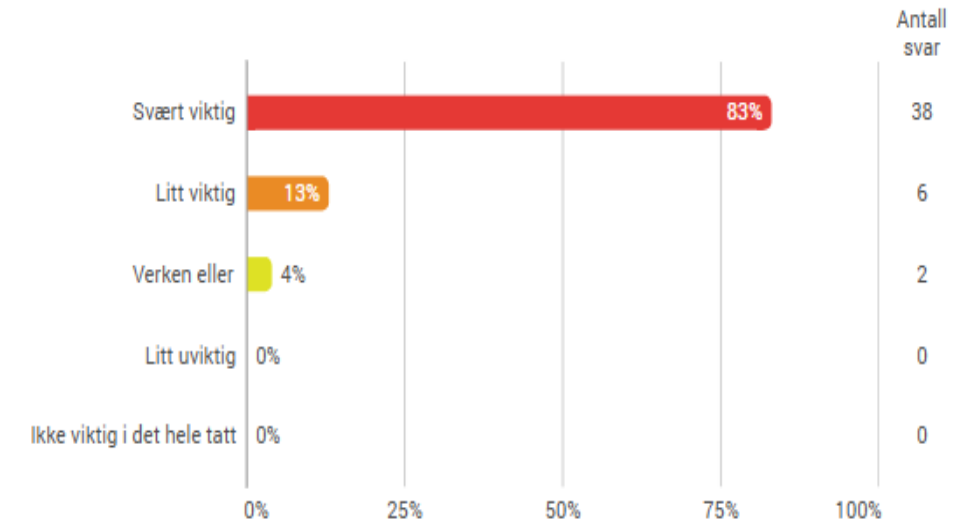
* «De registrerte» – personene dataene omhandler – f.eks. intervjuobjekter, filmede personer, «eiere av blodverdier» etc.

Noen av studentenes svar

(~ 100% burde ha svart SILAF)

Hva er din egen holdning til å følge reglene for riktig lagring av sensitive data?

Hva som ble avdekket

Internkontroll og avvikshåndtering

- **Lite systematisk internkontroll** – kontrollene beskrevet i retningslinjene er ikke gjennomført som beskrevet; stikkprøvekontroller er ikke utført systematisk etter 2022
- **Manglende helhetsbilde** – institusjonen har i liten grad oversikt over risikonivå og etterlevelse, og det blir dermed vanskelig å arbeide systematisk med forbedring
- **Høy terskel for å melde avvik** – systemet for avvikshåndtering oppleves som lite hensiktsmessig, noe som kan gi underrapportering og redusert læring
- **Kjente funn fanges ikke opp** – tomme lagringsområder som avdekkes blir ikke registrert og håndtert som avvik

Hva som ble avdekket

Risikovurderinger og kompetanse

Risikovurderinger – varierende praksis

- I ordinære forskningsprosjekter gjennomføres risikovurderinger som del av etablerte prosesser – dette fremstår som godt ivaretatt
- I studentoppgaver er risikovurderinger i liten grad etablert – dette er særlig utfordrende fordi sensitive data på avveie er vurdert som den største risikoen på institusjonsnivå

Kompetanse og opplæring – en gjennomgående årsak

- Retningslinjene er faglig solide, men ofte for overordnede og gir lite konkret veiledning i praktiske situasjoner
- Opplæringen er ikke tilstrekkelig systematisert eller obligatorisk for alle relevante grupper – særlig veiledere
- Resultat: misforståelser rundt reglene, manglende oppdateringer, usikkerhet, ulike tolkninger av regelverket og stor risiko for feil håndtering

Hva som ble avdekket

SILAF – sikker løsning, dekker ikke alle behov, sårbar forvaltning

Styrker

- Dekker i utgangspunktet nødvendige sikkerhetskrav
- Positiv utvikling de senere årene
- Brukes både i forskningsprosjekter og studentoppgaver med sensitive data

Utfordringer

- Brukervennlighet, stabilitet og kapasitet – reelle begrensninger ved svært store datamengder
- Uklart systemeierskap, begrensede ressurser og høy personavhengighet i forvaltningen og brukerstøtten
- Vokst frem over tid – begrenset dokumentasjon av behov og krav
- Opplevde eller reelle svakheter kan føre til at forskere og studenter velger løsninger utenfor godkjente rammer – en betydelig sikkerhetsrisiko
- Målet bør været at løsningen er *brukervennlig nok* til at forskerne velger å gjøre rett

Hva som ble avdekket

Oppfølging av Riksrevisjonens rapporter og egen ROS-analyse

- **Riksrevisjonens rapport om Forskningsetikk (2022)** – betydelig oppfølgingsarbeid er igangsatt ved HVL, med tydelige fremskritt
- **Riksrevisjonens rapport om - Informasjonssikkerhet i forskning (2024)** – det er ikke gjort en tilsvarende gjennomarbeidet analyse av funnenes relevans for HVL, og få tiltak er igangsatt eller etablert
- **HVL - ROS-analysen (2024)** – «sensitiv informasjon på avveie» er identifisert som institusjonens største risiko, men de fleste beskrevne tiltakene er ikke gjennomført, og det mangler konkrete planer og tydelig ansvar

Samlet vurdering – et tydelig gap mellom identifisert risiko, eksterne krav og faktisk oppfølging. Dette er et vesentlig avvik som krever tydeligere prioritering, gjennomføringskraft og styringsmessig oppfølging

Anbefalinger

Studentoppgaver – 9 anbefalinger knyttet bl.a. til:

- › Tydeligere plassering av ansvar for oppfølging av den enkelte student og oppgave
- › Obligatorisk opplæring av veiledere
- › Styrket opplæring av studentene
- › Obligatorisk enkel risikovurdering for oppgaver som skal håndtere sensitive data
- › Risikobasert internkontroll
- › Dokumentstyring
- › Utfordringer med automatiserte meldinger fra SIKT som går til inaktive e-postadresser

Anbefalinger

Ordinær forskning og ph.d.-prosjekter – 6 anbefalinger knyttet bl.a. til:

- › Økt støtte knyttet til forvaltning av sensitive data ved fakultetene (videreført fra arbeidet etter RR rapport 2022)
- › Risikovurderinger i forskningsprosjekter bør omfatte *om* SILAF dekker prosjektets faktiske behov, adressere potensielle utfordringer
- › Sikre tilstrekkelige ressurser til internkontrollen som retningslinjene beskriver
- › Gjennomgå avviksrutinen – senke terskelen for å melde avvik (både forskning, Ph.d., og studentoppgaver)
- › Styrke detaljeringsgraden i retningslinjer og opplæring der risikoen er størst
- › Opplæring som løpende tilbud, tilgjengelig til enhver tid

Anbefalinger

SILAF – 5 anbefalinger knyttet bl.a. til:

- › Tydeligere systemeierskap, ansvar og gjennomføringsmyndighet på ledernivå
- › Styrke forvaltning, videreutvikling og brukerstøtte slik at reelle behov dekkes bedre
- › Redusere personavhengighet gjennom bedre dokumentasjon og kompetansebredde
- › Iverksette jevnlige, systematiske og helhetlige risikovurderinger (som inkluderer funksjonalitet, brukervennlighet og forvaltning)
- › Styrke informasjon, kommunikasjon og opplæring i praktisk bruk for forskere

Anbefaling på institusjonsnivå

- Etablere forpliktende og systematisk oppfølging av identifiserte risikoer innen informasjonssikkerhet i forskning – med prioritering, tydelig ansvar, konkrete tiltaksplaner og tilstrekkelig gjennomføringskraft

